

Handläggare
Mari Fagerholm
Telefon: 08-508 28 163**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2016-06-14 p. 19

Varutillsyn 2016, Kemikalier i lädervaror

Rapport från miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten
2. Överlämna rapporten för kännedom till besökta butiker

Gunnar Söderholm
FörvaltningschefGustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Göteborg, Stockholm, Malmö och Helsingborg samarbetar kring kemikalietillsyn med fokus på kemikalier i varor. Denna rapport redovisar ett tillsynsprojekt där förvaltningarna har kontrollerat lädervaror och varor av konstläder.

Syftet med projektet har varit att granska butikernas egenkontroll och att med stickprov låta analysera varor för att kontrollera om de innehåller sexvärt krom (krom VI), ftalater eller kortkedjiga klorparaffiner.

En begränsning av krom VI infördes i maj 2015 och det regleras i Reach bilaga XVII. Lädervaror som kommer i kontakt med huden får inte släppas ut på marknaden om de innehåller 3 mg/kg eller mer av krom VI. Krom VI kan bildas i läder genom oxidering av trevärt krom (krom III), som används när lädret ska garvas, och kan orsaka

allergi och är cancerogent vid inandning. Ftalater och kortkedjiga klorparaffiner kan finnas i varor av konstläder.

Syftet med projektet var även att lyfta frågan om varors betydelse för spridning av kemikalier och göra företagen medvetna om deras möjlighet att påverka genom att till exempel ställa krav på leverantörer och välja att erbjuda ett sortiment som inte innehåller farliga kemikalier.

Resultat

I projektet besöktes totalt 27 butiker, varav nio i Stockholm. Följande butiker besöktes i Stockholm: Monki, Digital In, MC Boden, Handelsboden, MC Varuhuset, Knulp, Mr Gizmo, Chic Dog och Kjell & Co. I varje butik valdes två varor ut där information om dess kemikalieinnehåll begärdes in. En av dessa varor skickades för analys.

Av varorna analyserades 23 läderprover med avseende på krom VI. Fyra konstlädervaror analyserades med avseende på kortkedjiga klorparaffiner och av dessa fyra analyserades två varor även för ett urval ftalater. I Stockholm analyserades nio lädervaror för krom VI, tre motorcykelhandskar, tre mobilskal, ett bälte, ett par skor och ett hundkoppel.

Analyserna visade att två varor innehöll halter över gränsvärdet på 3mg/kg av krom VI. Den ena varan köptes in i Stockholm. I dessa fall har inte krav ställts på att butikerna ska plocka bort varorna från försäljning, se förvaltningens synpunkter nedan. Inga varor innehöll några av de analyserade ftalaterna eller kortkedjiga klorparaffiner. Information om resultatet från analyserna har lämnats till Kemikalieinspektionen.

Vad gäller butikernas rutiner för att uppfylla informationsplikten anses de flesta butiker, 83 %, ha fungerande rutiner. Även i de fall där butikerna inte känner till informationsplikten hanteras frågor från kund genom att leverantören kontaktas för information.

De flesta butiker kunde även uppvisa någon typ av dokumentation som svarar på frågan om kemikalieinnehåll. Trots det görs bedömningen att knappt hälften av dokumentation är otillräcklig för att kunna svara på frågan om varan innehåller något förbjudet/begränsat ämne eller något ämne på kandidatförteckningen över 0,1 %.

En stor del av butikerna, ca 75 %, känner till att det finns förbjudna eller begränsade ämnen i varor. Drygt hälften av butikerna ställer krav på kemikalier vid inköp, antingen i butik eller via huvudkontoret.

Resultatet från Stockholm vad gäller butikernas egenkontroll och rutiner för att uppfylla informationsplikten, stämmer i stort sett överens med den samlade bilden för projektet.

Förvaltningens synpunkter

Erfarenheterna från projektet har varit att det kan vara svårt för butikerna att garantera att lädervaror som säljs klarar gränsvärdet för krom VI, trots bra rutiner vid inköp. I projektet har också analyser av samma vara visat olika resultat. Som tillsynsmyndighet är det under sådana omständigheter svårt att vara tydlig, pedagogisk och kunna göra bedömningar.

Vid garvningen av läder används krom III. I garvningsprocessen kan den omvandlas till krom VI om inte garvningen utförs korrekt, t.ex. om temperaturen eller pH varit för hög. Gränsvärdet i lädervaran är 3mg/kg, vilket också är detektionsgränsen för krom VI vid analys på lab.

Omvandling kan även ske i den färdiga varan om den utsätts för höga temperaturer och UV-ljus. I laboratorier kan man t.ex. oxidera krom III i ett prov till krom VI genom exponering av provet i UV-ljus under en viss tid. Förvaltningen känner dock inte till hur stort problemet är med omvandling av krom III till krom VI i den färdiga varan.

Det faktum att krom kan omvandlas kan göra det svårt för butikerna att garantera att varan uppfyller regelverket även om de ställt krav vid inköp och varorna varit ok vid leveranstillfället. En butik i projektet kände till problemet och var oroad över detta. Detta kan även innebära att en kund som köper en lädervara som inte överstiger gränsvärdet för krom VI, exponeras för det senare vid användning.

I projektet fanns två varor som innehöll krom VI över gränsvärdet. De innehöll 40mg/kg respektive 5mg/kg. Butiken som sålde varan med ett innehåll av 40mg/kg krom VI valde att ta bort varan från försäljning och lät göra en egen analys av samma vara på ett annat laboratorium. Resultatet från butikens egen analys visade inga för-

höjda halter av krom VI. Det pågår en diskussion och utredning om hur analyserna på de olika laboratorierna utförts och hur resultatet kunnat bli så olika. Inget krav har ställts på butiken att ta bort varan från försäljning.

Varan som innehöll 5 mg/kg krom VI köptes in i Stockholm. Varan hade legat i ett skyltfönster och således exponerats för UV-ljus och sammantaget med det låga innehållet av krom VI, gjordes bedömningen att det inte går att utesluta att kromet i varan kan ha omvandlats till krom VI. Därför har inte krav ställts på att varan ska plockas bort men butiken uppmanades att kontakta sin leverantör.

Slut

Bilaga

Rapport kemikalier i lädervaror